

УДК 658:589:656.2

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Мищенко С.П., к.е.н. (ХНАДУ)

Розкрито першочергові напрямки забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту

Ключові слова: економічна безпека, міжнародний транспортний коридор, залізничний транспорт, залізнична інфраструктура.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В умовах нестабільної економічної ситуації процес успішного функціонування і економічного розвитку підприємств України багато в чому залежить від вдосконалення їх діяльності в галузі забезпечення економічної безпеки. Економічна безпека характеризує можливості підприємства своєчасно і адекватно реагувати на зміни, які відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищах. Крім того, економічна безпека підприємства є результатом умілого, обґрунтованого управління сукупністю внутрішніх чинників, які визначають результати діяльності підприємства. Безпека проявляється в процесі протидії підприємства негативним зовнішнім і внутрішнім обставинам, його реакції на зовнішні та внутрішні збурення, що виводять його зі стану рівноваги.

Як можливі чинники, які негативно впливають на економічну безпеку залізничного транспорту України можна розглядати наступні: недостатність та неефективність держаної підтримки діяльності підприємств залізничного транспорту; неефективність законів; відсутність сприятливих умов для проведення науково-технічних досліджень; зростання розміру кредиторської заборгованості, зменшення обсягів перевезень, у тому числі транзитних; неефективність кадрової політики; корумпованість державних та галузевих структур; зростання конкуренції на внутрішньому ринку перевезень; невідповідність якості послуг європейським стандартам якості та технічно-експлуатаційної сумісності; низький рівень логістизації діяльності тощо.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. В науковій літературі дослідженню економічної безпеки підприємств, побудові системи управління нею та інструментам забезпечення присвячено велика кількість праць. Ця проблема склала об'єкт дослідження таких вчених: Ейтутіса Г., Іскарову Н., Лянного Г., Компакова П., Коробчинського О., Тимофееву Т., Шевченко І., Шемаєва Л., Шинкаренко В.Г. та ін. [1-9]. Значний рівень теоретичних надбань вищезазначених вчених, все ж таки, достатньо

повно не розкрив специфіку забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств України, що і визначило мету даної статті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значення економічної безпеки у діяльності дуже велике і відіграє найголовнішу роль у забезпеченні позитивної динаміки його розвитку. Концепція економічної безпеки підприємства охоплює всі області виробничо-господарської діяльності. Для підвищення економічної безпеки підприємство, наприклад залізничного транспорту, повинно:

1) забезпечити відповідність місії і стратегії своєї діяльності системі своїх пріоритетних інтересів;

2) визначити і оперативно коректувати пріоритети в діяльності підприємства і створення умов для їх реалізації;

3) забезпечити відповідності обсягу перевезень цього підприємства його ресурсному потенціалу і ємності ринку;

4) забезпечити внутрішню збалансованість у його діяльності;

5) знизити ризики в діяльності підприємства;

6) забезпечити зацікавленість персоналу в ефективності діяльності підприємства;

7) створити гнучку систему резервування ресурсів тощо.

Розглядаючи напрямки забезпечення економічної безпеки підприємств на прикладі залізничного транспорту, в їх складі пропонуємо наступні:

1) розвиток транспортної інфраструктури та міжнародних транспортних коридорів;

2) впровадження швидкісних пасажирських перевезень;

3) розвиток прогресивних технологій транспортування.

Модернізація транспортної інфраструктури з позицій забезпечення економічної безпеки має відбуватися на основі пріоритетності ліквідації явних «вузьких місць», модернізації та розвитку наявних потужностей у порівнянні із новим будівництвом. Значна частина наявної інфраструктури і технічних засобів, що забезпечують її функціонування, експлуатуються

поза межами встановлених нормативних строків служби і є морально та фізично застарілими. При невисоких техніко-економічних параметрах та низькій надійності в експлуатації вони постійно потребують збільшення витрат на технічне обслуговування та ремонт, що здійснюється переважно за рахунок власних коштів залізниць.

Від технічного стану залізничної інфраструктури, її достатності та оснащеності залежать:

- розвиток економічних відносин;
- координація роботи залізничного транспорту та його взаємодія з іншими видами транспорту;
- швидкість і ефективність переміщення транспортних потоків;
- вартість та якість перевезень;
- екологічний стан;
- соціальні питання.

Розвиток транспортної інфраструктури має узгоджуватися із розвитком комунікацій енергетики, зв'язку, оскільки багатоцільове використання певних об'єктів може дозволити ефективно використовувати кошти, забезпечуючи тим самим економічне зростання, а, отже, і економічну безпеку. Стратегічне планування транспортної інфраструктури має враховувати такі її характеристики як довготривалість, широкомаштабність, рівень транспортних мереж, врахування інтересів та потреб інших видів транспорту.

Розвиток транспортної інфраструктури з точки зору економічної безпеки має здійснюватися з метою збереження та розвитку єдиного політичного, економічного та оборонного простору держави; вирішення комплексу геостратегічних задач, що дозволить посилити позиції держави у якості транспортного мосту між Європою, Азією та Америкою; досягти концентрації та економії ресурсів за рахунок побудови об'єктів багатоцільового призначення; стимулювання комплексного освоєння перспективних ресурсних баз, а також здатністю вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів [7].

Основними напрямками розвитку залізничної інфраструктури є наступні:

1) перебудова існуючих і побудова нових залізничних сполучень відповідно до стратегії розвитку економіки України;

2) поступове скорочення зайвих та малоінтенсивних ділянок мережі залізниць з метою приведення її у відповідність обсягам транспортної роботи і структури виробництва;

3) підвищення технічного рівня колійного господарства шляхом нарощування обсягів всіх видів ремонтних робіт, впровадження нових технологій їх виконання, закупівлі сучасної ремонтно-будівельної техніки;

4) організація швидкісного і високошвидкісного руху поїздів на ділянках

мережі за напрямками міжнародних транспортних коридорів та на магістралях, що з'єднують найбільші міста України;

5) модернізація існуючої мережі, в першу чергу, на ділянках швидкісного руху і міжнародних транспортних коридорів;

6) поступове наближення до міжнародних стандартів і вимог;

7) забезпечення максимальної безпеки руху;

8) впровадження ресурсозберігаючих технологій;

9) переоснащення депо відповідно до вимог технічного обслуговування та ремонту сучасного тягового і причіпного рухомого складу тощо [10].

Для України основними пріоритетами сьогодні є модернізація та комплексний розвиток транспортної мережі, у тому числі мережі транспортних коридорів. Їх наявність на території України накладає відбиток на функціонування всієї мережі транспортних комунікацій держави. Це зобов'язує її працювати синхронізовано, з більшою відповідальністю дотримуватися графіків роботи та доставки вантажів, забезпечувати впровадження європейських стандартів якості перевезень. Міжнародні транспортні коридори слугують передумовою сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної залізничної мережі. Їхній розвиток, поза сумнівом, поліпшить інвестиційну привабливість залізничного транспорту та підвищить ефективність інвестиційних процесів, стимулюватиме розвиток наукоємного виробництва та перехід на інноваційну модель розвитку, дасть змогу створити нові робочі місця, прискорить інші зміни у економіці залізничного транспорту.

Наступним напрямком забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту України є розвиток швидкісних пасажирських перевезень. Пасажирські перевезення швидкісними магістралями на фоні світового загального скорочення довжини залізничних мереж постійно зростають, їх частка до 2020 р. складе 15% загального обсягу перевезень, що можливо за рахунок відтоку перевезень з автомобільного та повітряного транспорту. При виборі пасажирями виду транспорту найбільш пріоритетними є такі показники, як тривалість поїздки, частота обертів, якість обслуговування та вартість проїзду. Тому швидкісні залізничні перевезення є оптимальним видом, що дозволяє встановити баланс між параметрами якості, вартість, час перевезення. На сьогоднішній час високошвидкісні залізничні магістралі експлуатуються у Великобританії, Бельгії, Німеччині, Іспанії, Італії, Кореї, Франції, Японії. Незначні за довжиною високошвидкісні дільниці існують в Норвегії, Швеції, США, Тайвані. Будівництво високошвидкісної

залізничної мережі в Україні:

- забезпечить комплексне вирішення транспортних проблем на важливіших напрямках пасажиро- та вантажопотоків, в т.ч. які входять в міжнародні транспортні коридори;

- сприятиме залученню країни до передових транспортних технологій, підвищить рівень технологічного прогресу галузі;

- сприятиме вирішенню екологічних проблем та збільшенню безпеки перевезень;

- сприятиме розвитку конкурентного середовища в транспортній сфері тощо.

Прискорення доставки пасажирів та вантажів неможливо без впровадження прогресивних технологій транспортування. Так для вантажних перевезень таким визначено, в першу чергу комбіновані перевезення. З точки зору забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту вони дозволяють скористатися перевагами поєднання якостей двох домінуючих видів транспорту – маневреності, оперативності і швидкості автомобільного транспорту і великої продуктивності, всепогодності і безпеки руху залізничного транспорту. Це забезпечує збільшення вантажопотоку, швидкості, якості послуг. Розглядаючи переваги, які обумовлюють сьогодні актуальність розвитку контейнерних перевезень вантажів, можна виділити наступні важливі завдання:

- впровадження новітніх технологій перевізного процесу, що поєднують в собі відносно високу швидкість і помірну вартість доставки вантажів;

- здійснення організаційно-технічної роботи зі створення нових контейнерно-контейнерних терміналів та розвитку нових транзитних маршрутів даного напрямку перевезень в перспективних географічних напрямках;

- посилення екологічних вимог транспортним підприємствам вирішити питання економії енергоресурсів, попередження перевантаженості автодоріг і скорочення кількості дорожньо-транспортних пригод;

- можливість застосування до експортних та імпорتنих контейнерних перевезень спрощених митних процедур і лояльних тарифних ставок.

- гарантування безпеки та збереження вантажів під час руху незалежно від погодних умов.

Для організації і широкого впровадження системи контейнерних перевезень в Україні необхідно покращити взаємодію автомобільного і залізничного транспорту. Вирішенню цієї задачі повинні сприяти такі організаційно-технічні заходи:

- створення транспортно-експедиторських фірм (з відділеннями в початкових і кінцевих пунктах контейнерних маршрутів), що відають питаннями формування поїздів, їх відправлення,

приймання, навантаження, розвантаження і доставки контейнерів. Такі фірми повинні володіти терміналами для обробки поїздів на кінцевих станціях, парком контейнерів, автотягачами і спеціалізованими залізничними платформами. При цьому необхідно враховувати, що типи і оснащення терміналів залежать від конструкції спеціалізованих платформ, які використовуються для перевезення контейнерів, і що в ряді випадків (або ж систематично) контейнерні термінали сполучаються з контейнерними пунктами;

- визначення кінцевих і проміжних пунктів, між якими необхідно здійснювати регулярні контейнерні перевезення з рухом поїздів за спеціальними маршрутними графіками.

Висновки. Таким чином, забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту вимагає активізації зусиль керівництва галузі в напрямках забезпечення розвитку міжнародних трапових коридорів, впроваджені прогресивних технологій транспортування, організації швидкісного руху залізницями України. Такі заходи мають позитивно вплинути на якість послуг залізничного транспорту, його відповідність сучасним потребам вантажовласників та європейським стандартам транспортування, забезпечити конкурентоспроможність залізничного транспорту України на вітчизняному та міжнародному ринках перевезень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лянной Г. Система экономической безопасности предприятия / Г.Лянной // ВОР — журнал о личной и коммерческой безопасности. — 2006. - №7. — С. 16-19.
2. Колпаков П.А. Концептуальные основы экономической безопасности фирмы : автореф. дис. ... канд. экон. наук / П.А. Колпаков. — М., 2007. — 25 с.
3. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. — 2009. - № 4. — С. 41-45.
4. Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства / І. Шевченко // Наука молода. — 2010. - №10. — С. 178-181.
5. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. ... д-ра. экон. наук / Л.Г. Шемаєва. — К., 2010. — 39 с.
6. Ейтутіс Г. Оцінка економічної безпеки залізничного транспорту. — Економіст. — 2009. - №. — с. 56-59.
7. Ісарова Н.О. Транспортна інфраструктура як компонент економічної безпеки України / Н.О. Ісарова // Економічний простір. — 2010. - № 36. Режим доступу до статті:

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_36/Zmist/6PDF.pdf.

8. Тимофеева Т.О. Розробка механізму щодо забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Т.О. Тимофеева; Укр. держ. акад. залізн. трансп. — Х., 2009. — 20 с.

9. Шинкаренко В.Г. Економічна безпека автотранспортних підприємств та їхня роль у

роботі господарського комплексу України / В.Г. Шинкаренко // Збірник наукових праць НТУ. – 2009. Режим доступу до статті: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vntu/2009_19_1/pdf/81.pdf.

10. Шапочка М. К. Проблеми та напрямки реструктуризації залізничної інфраструктури // М.К. Шапочка, О.І. Рибіна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - № 2, т.2. – С.44-48.

Аннотация. Раскрыты первоочередные направления обеспечения экономической безопасности железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: экономическая безопасность, международный транспортный коридор, железнодорожный транспорт, железнодорожная инфраструктура.

Summary. reveals the priority areas of economic security of railway transport.

Keywords: economic safety, the international transport corridor, railway transportation, railway infrastructure.

Рецензент д.к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.

УДК 656.7:061.5:658.15(045)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АВІАТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Мягих І.М., докторант (НАУ)

Розкриті проблеми розвитку авіакомпаній, авіапідприємств, чинники, що впливають на їх розвиток та запропоновані напрямки вирішення проблем щодо розвитку авіапідприємств України.

Ключові слова: стратегія, конкурентоспроможність, собівартість авіап перевезень, доходи, прибутки.

Постановка проблеми. Процес управління на підприємствах пов'язаний із плануванням, організацією виконання планів і контролем кінцевих результатів. Чим краще відпрацьовані і взаємозалежні ці функції, тим ефективніше управління. Планування дозволяє визначити характер, форми і послідовність майбутніх дій. Результатом планування є система планів – довгострокових, середньострокових, оперативних. Найбільш складною проблемою є розробка стратегії, вона торкається інтересів будь-якої організації, визначаючи основні напрями її розвитку на тривалий період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем формування стратегії розвитку авіакомпаній, авіапідприємств приділено чимало уваги, як вітчизняними так і зарубіжними науковцями. На нашу думку, найбільш важливими

є наукові праці: А. Андреева [1], О. Горбановської [2], О. Плешакова [4], К. Скуратова [5], О. Соболева та інш. А. Андреев у своїй науковій роботі пропонує технологію і процедури підвищення ефективності досягнення стратегічних цілей авіакомпанії шляхом створення системи і показників, які дозволяють оцінити внесок структурних підрозділів авіакомпаній та окремих показників [1]. Дисертація О. Горбановської присвячена аналізу та формуванню стратегії розвитку авіакомпанії [2]. О. Плешаковим запропоновані методи побудови математичних моделей стратегії діяльності авіакомпанії при різних критеріях оптимальності [4]. Наукова робота К. Сакурова присвячена розробці теоретичних та методичних підходів до формування стратегії розвитку авіакомпанії на ринку авіатранспортних послуг [5]. Однак, слід